

Andrei PANDELE și Cătălin BORDEA în *Oameni și șoareci* de John Steinbeck

Oana STREZA

O gală cu talent

Cuvântul „gală” este unul pretențios și presupune eleganță, calitate, frumusețe și mult bun gust. **Sărbătoarea Absolvenților Facultății de Teatru din cadrul U.N.A.T.C „I.L.Caragiale”, București**, a meritat acest nume.

Spectacolele vizionate pe scena bătrânei Casandre au fost, mai ales, o celebrare a artei actorului. Generația 2007 este una dăruită cu talent, pe care, un mare profesor ca Ion Cojar și asistenții săi au știut, cu har pedagogic, să îl conserve și să îl dezvolte; am văzut, astfel, evoluând pe scenă actori pregătiți să devină personaje, cu smerenie, sinceritate, modestie, ținută și fără pervertirea artificialității teatrale.

Debutul a aparținut spectacolului **Trilogia belgrădeană**, pe un text de Biljana Srbljanovic; este o tânăra autoare dramatică sârbă, premiată, care realizează aici un triptic cu povești despre exil, despre ură naționalistă, război, violență și suspiciune. În spectacol se urmăresc consecințele umane, psihice și sociale denunțate cu ironie la nivelul cuplului. Personajele aflate fizic la Praga, Los Angeles sau Sydney, dar toate cu nostalgia Belgradului, sunt gata să mintă în legătură cu reușitele lor, să-și ascundă tristețea, izolarea și depozedarea de istoria personală. Este o coliziune frontală, puternic susținută de distribuție,

între viitorul la care se visează și prezentul care împotmolește. Toți actorii au fost excepționali, abordându-și partiturile cu multă maturitate, naturalețe și seriozitate.

*

Emoția a crescut la reprezentația următoare cu **Oameni și șoareci**, o dramatizare a romanului lui John Steinbeck – un text dificil romantico-realist despre om și puterea lui de a-și ucide visul, năruit de un destin implacabil (aflat în natura fapturii lipsite de percepții clare și de facultatea de a-și stăpâni instinctele și forța). Este o piesă de mare tragism, pătrunsă de o gingașă și răscolitoare poezie, cu un dialog foarte puternic, cu eroi elementari și emoții percepute viu de actori, dar exprimate prin atitudini și gesturi măsurate, fără fanfaronadă și stridentă. Relația între *Lennie* – interpretat cu mare finețe de Andrei Pandelescu și *George* – Cătălin Bordea este una empatică din punct de vedere artistic, sugerând dependența personajelor în împlinirea unui vis fragil, ca două vieți împreună. Spectacolul a părut realizat de profesioniști cu o îndelungă experiență și, probabil de aceea s-a bucurat și de aprecierea Festivalului Internațional de Teatru Studentesc „Hyperion 2007”, unde a primit Premiul pentru cea mai bună reprezentație.

*

Pentru realizarea spectacolului **Amalia respiră adânc**, țin să o felicit în mod special pe regizoarea-absolventă Mariana Cămărășan care s-a dovedit inspirată în alegerea textului aparținând Alinei Nelega – critic de teatru și jurnalist, cunoscută a *regulilor* de scriere dramatică, respectarea cărora conferă teatralitate replicilor și tiradelor. A fost un examen foarte dificil pentru actrița Cristina Casian care a susținut un recital cu textul unei monodrame: o familie de origine rusă, cu obiceiuri burgheze, renunță fără voie la lux, la lecții de pian, la bucuriile și armonia vieții, odată cu venirea comunismului și impunerea noilor sale orientări. Copila acestei familii crește și trece de la inocență la adultul rămas singur care-și va pierde propriul copil, născut dintr-un tată arbitrar; o tinerețe sedusă fals de afirmarea proletarietului, în care atribuțiile încredințate de Securitate dădeau iluzia puterii și a respectului de sine. Este un monolog ca un rânjel, mutilat de un umor amar, despre năzuința la dragoste și neputința împlinirii sale, despre complexul femeii singure, pentru care doar cântecul cu versuri demagogice rămâne unicul dialog cu sinele.

Nebunia la care un sistem paradoxal te împinge, trecerile de la agonie la extaz au fost pretexte pentru Cristina Casian de a-și demonstra abilitățile în cele două registre: comic și tragic. Monologu este lung, solicitând dicția, forța, intonația, atitudinea și inteligența în înțelegerea textului și punerea accentelor. Iluzia unui Occident al posibilităților și diversității se spulberă și ea. Salvarea este de fiecare dată respirația adâncă, unde sufletul se regăsește cinstit și se abandonează sieși, închizând toate porțile ce pot primi praful din afară. Devii astfel ușor, imponderabil, putând să te alături sufletelor dragi. Lecția aceasta pentru a putea deveni la nevoie înger, pe care însăși mama ți-o face cunoscută de mic, înseamnă salvarea de tot urâtul.

*

Un alt gen de teatru prezent în Gală este „Teatrul sport” – bazat pe improvizație, în care publicul devine personaj și creator al poveștii, sugerează locul și tema acțiunii, urmând ca cele două tabere de actori să se înfrunte într-o succesiune de

probe, stabilite și *moderate* de două amfitrioane. Cadrul este creat de muzica live interpretată la pian de Marian Hâncu, în conformitate cu ritmul impus de temă. Spectacolul a fost un prilej ca actorii să-și dovedească aptitudinile: dicția, imaginația, bagajul personal de experiențe, de unde exercițiile pot sau nu să iasă împlinite. Calitățile actorului comic talentat, spontaneitatea, lipsa de emfază, iată atuurile care au subliniat anumite prezențe scenice (Tudor Munteanu, Dragoș Muscalu și Smaranda Ciceu) și au umbrat altele. Este un exercițiu greu care dezvăluie culisele artei actorului, fazele sale de formare din anii facultății și, totodată, prilej de contact direct cu „*mofturile*” publicului.

*

Pentru ca Gala Absolvenților să nu fie foarte sobră, spectacolul-coupé după *Începem* și *Conul Leonida față cu reacțiunea* de I.L.Caragiale a destins atmosfera. Încadrarea celui de-al doilea text ca reprezentație pe scena unui teatru ce urmează a se deschide cu agitație, număr de revistă și șampanie, s-a dovedit ingenioasă. Textul farsei comice este dificil, dar foarte izbutit din punct de vedere dramatic, iar cei doi protagoniști, Florina Gleznea și Alexandru Potocean, doar cu un machiaj discret, reușesc să creeze extraordinar rolurile de compoziție ale bătrânilor speriați de o ipotetică revoluție. Voci puternice, maturitate și știința redării comicului firesc sunt calitățile excepționale ale celor doi, care-i evidențiază în mod deosebit.

*

Momentele de lirism au fost create de cuplul de examene coregrafie/scenografie. În *Mind control*, remarcabilă a fost simplitatea decorului și sugestia costumelor realizate de absolventa Alina Mavru: un glob ce emana lumini poetice conferă, în același timp, forță corpurilor masculine, obligate la rândul lor să creeze un spațiu și o poveste. Coregraful Arkadie Rusu a optat, în acest spectacol, pentru accese de dragoste și furie, exprimate în limbajul dansului modern, care nu răspunde unei epicități ușor decodificabile. Dramatismul nu s-a construit din emoția fețelor, mai degrabă dure, ci din contorsiuni corporale și secvențe în contrapunct cu armonia muzicală.

Un alt moment de emoție, născut dincolo de cuvânt, a fost *Blocaj uman pe strada...8*, unde relațiile se construiesc intens la nivel corporal. Performanța coregrafei Sandra Mahvima s-a produs la nivel intențional, lăsând loc unor infinite posibilități de înțelegere. Într-un cadru albastru, acoperind niște forme ce dădeau senzații halucinatorii (scenografia a aparținut Iulianei Gherghescu), s-a desfășurat un comentariu coregrafic asupra a ceea ce înseamnă ritmul înnebunitor al zilelor noastre, criza de comunicare, concretizată în gesturi haotice și abandonul într-o viață de pierzanie.

*

Examenele de regie au fost provocatoare și motiv de controverse sigure. Este de observat diversitatea viziunilor și gusturilor în alegerea textelor, opțiuni care reflectă probabil și personalitatea viitorilor regizori.

Ioana Păun este un nume asociat cu inițiativa unor studenți-regizori care aleg neîngrădirea în exprimarea scenică. Spectacolul său de absolvire *Made in China* este o dojană adusă cu bruschete de dramaturgul contemporan Rodrigo García unei familii înrobite maniei consumului, fără putința de a refuza produsele vârate pe gât

de mecanismul înnebunitor al publicității și al tombolei, alături de un comportament mecanicizat de profesii care solicită aceleași reacții. Ritmul spectacolului înseamnă, de fapt, succesiunea dementială a orelor noastre de viață. Monotonie este accentuată de sunete tip „picătura chinezească”, mixată probabil la sintetizator.

A fost o cursă terifiantă pentru actori: rezistență, stăpânire a propriului corp, mai ales pentru Alexandru Fifea, Smaranda Ciceau și Lari Georgescu. Linia ascendentă a spectacolului a culminat cu momentul de final, în care mirosul muștarului din borcane s-a amestecat cu cel de pepeni spărți, împrăștiați în spațiul mic al sălii. Am înțeles că scopul spectacolului a fost să ne agrezeze, să ne trezească și să ne oblige la o violentă autocunoaștere, dar pentru spațiul acela strâmt, oricum fără aer, al Teatrului Desant, de la parterul unui bloc, experimentul s-a dovedit a fi exagerat, iar starea produsă a fost nu de neplăcere, ci de furie și dorință de fugă.

*

În același spirit al mărturisirii directe, al disecției fără menajamente, a stat și spectacolul **Fotografii explicite** de Mark Ravenhill, în traducerea și regia Mirunei Dinu. Textul răscolitor, scris undeva prin 1999, abundă pe alocuri de invective ce apar destul de banale și repetitive în traducerea românească. Un cuplu de homosexuali, dintre care unul moare de SIDA, o stripteuza bătută măr în fiecare seară în ciuda *sex-appeal*-ului evident, o femeie singură cu ambiții politice, un potentat ce jonglează cu șantajul, un suflet curat, idealist, ajuns pușcăriaș datorită încercării de a-și salva soția – iată drame care ne interesează. Regizoarea trebuie felicitată în special pentru alegerea unei distribuții aproape fără cusur: personajele au avut forță, putere de seducție și o dicție impecabilă. Atmosfera de promiscuitate care se creează are și nu are mereu justificare, dar titlul ne anunță: „fotografii explicite”, fără ajustările unui *photoshop* estetic de prisos. În lumina agresivă a unor draperii de neoane ce alcătuiesc scenografia, nimic nu se poate ascunde! Muzica susține excelent conflictele, într-un spectacol în care echipa are știința de a crea tensiune. Simt nevoia unei reverențe în fața actorului Lucian Iftime, care a reușit o mare performanță. Relații imposibile, remușcări tardive, dragoste licitată, aspirații inutile, încercări disperate ale sufletelor de a recupera dragostea și liniștea, tot acest amalgam de vieți imaginare își potolește, în final, haosul cu binele pe care știe să îl aducă doar vecinătatea iubirii.

*

Teatrul LUNI de la Green Hours este obișnuit să dea aripi proiectelor tinerilor. Așa s-a întâmplat și cu spectacolul **Flori, fete, filme sau băieți** de Cornel Mimi Brănescu, în regia lui Radu Popescu, prezentat în premieră în Gala Absolvenților. Din păcate eu nu am reușit să văd spectacolul, dar, pentru a nu rupe ritmul scrierii mele, l-am rugat pe tânărul regizor să-și descrie creația:

„Pentru mine, lucrul la « *Flori, fete, filme sau băieți* » a însemnat, înainte de toate, o întoarcere la lucrurile fundamentale din teatru, la construcția de la zero a unui decor, la lucrul pe detaliu cu actorii, la alegerea unei muzici sau a celui mai potrivit ritm pentru o secvență scurtă. În rest, m-am lăsat purtat de text și am încercat să mă «curăț» de toate ispitele regizorale de a spune mai mult decât dramaturgul.

Încă simt nevoia unui exercițiu în această zonă a simplității de expresie, înainte de a mă aventura în a construi metafore scenice. Probabil că următorul meu proiect va fi tot în această zonă, pentru că meseria asta nu se învață decât făcând, ratând și încercând din nou. Iar repetițiile au fost pline atât de bucurii, de un lucru extrem de satisfăcător în echipă, cât și de mici nereușite. Per ansamblu, rămâne bucuria lucrului, care sper să ajungă până la spectator și mulțumirea extraordinară că vorbim despre lucruri adevărate, care ne ating pe mulți, care rezonază în noi fără a vrea să transmită un mesaj intelectual sofisticat. Iar pentru asta, trebuie să-i mulțumim autorului textului.“

*

Piesa macedoneanului Dejan Dukovski, tradusă în cadrul proiectului *dramAcum*, a fost punctul de plecare pentru montarea lui David Schwartz. **Butoiul cu praf de pușcă**, având o structură circulară de efect, aduce în prim-plan, din nou, problema violenței, a prieteniiilor de conjunctură, a emigrării, răzbunării și angoaselor de tot felul. Textul, de altfel dificil, a avut parte de o traducere care a exagerat rolul expresiilor vulgare în sugerarea agresivității; un stimul care își exagerează repetiția, te transformă într-un indiferent. Scenografia multifuncțională a creat spațiile fictive în care actorii au fost buni, încercând uneori cu prea mult aplomb să suplinească absența accentelor, cam neclare din conceperea spectacolului ce reclama mai multă unitate.

*

De orice nemulțumire însă, sunt în stare să te salveze spectacolele de absolvire ale actorilor mânuitori de păpuși și marionete – clasa profesorului Sandu Mihai Gruia. Demonstrațiile lor ne-au făcut mereu poftă să ne redeschidem, „înăuntru”, ochii de copil.

Spectacolul **Anselmo** după o canava de *commedia dell'arte*, face parte din acel gen de spectacole rare, al căror comic, deși spumos, nu pică într-un derizoriu banal. Povestea destul de încălțată a personajului rătăcitor este, în definitiv, lipsită de acțiune propriu-zisă. Frumos este tocmai cum relațiile se înfiripă cu grație, iar urmarea este că spectatorul de orice vârstă râde cu poftă. Piesa are un bun-simț nu numai al replicilor, dar și al abordării actricești. Munca de echipă s-a dovedit exemplară, conferind o ritmicitate interioară de-a lungul întregii reprezentații și absența vedetismului. De ce să nu recunoaștem... o performanță!

*

Examenul de absolvire cu **Varietați păpușărești** nu s-a lăsat cu nimic mai prejos. Micile scenete în care au fost mânuite obiectele neînsuflețite au dovedit disponibilitatea nu numai pentru comic, dar și pentru tragic, balans important în creația unui viitor păpușar profesionist. Fie ca a fost vorba de clasicul Pinocchio, fie de poveștile cu iz asiatic, fie de variațiunile abstracte, toate au fost executate cu multă măiestrie, și poate mai important decât atât... seriozitate. Jocul de lumină și întuneric, ce dezvăluia sau ascundea atâtea lumi posibile, era pus la punct de actorii înșiși, această muncă dovedindu-le înclinația artistică în general. Este de apreciat în mod special modestia acestor înșuflețitori ai marionetelor, îmbrăcați fiind într-un soi de „ciorap” negru, abandonând expunerea trupului pentru a le împrumuta sufletul, de dragul unei perechi de obraji înșuflețiți din public.